
This is the **published version** of the bachelor thesis:

Rodríguez Verdú, Laura; Hernandez Perez, Enrique, dir. L'impacte del sexisme modern en la bretxa de gènere en el suport a la dreta radical populista. 2025. (Grau en Ciència Política i Gestió Pública)

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/321266>

under the terms of the license

Facultat de Ciències Polítiques i Sociologia
Grau en Ciència Política i Gestió Pública

L'impacte del sexisme modern en la bretxa de gènere en el suport a la dreta radical populista

Autora: Laura Rodríguez Verdú

Tutor: Enrique Hernández Pérez

Data: 26/05/2025

Resum: Aquest treball analitza la bretxa de gènere en el suport a l'extrema dreta, centrant-se en el paper del sexisme modern. A partir de dades de l'onzena onada de l'Enquesta Social Europea i mitjançant models lineals de probabilitat, es mostra que el sexisme modern explica en gran part la major propensió dels homes a votar aquests partits. En canvi, les actituds envers la immigració tenen un efecte més limitat i no contribueixen a explicar la bretxa de gènere. Els resultats reforcen la rellevància dels factors actitudinals en l'estudi del comportament electoral.

Índex

Introducció	3
Marc teòric	4
Evolució de la bretxa de gènere en el comportament electoral	4
La dreta radical populista	6
Característiques de la dreta radical populista	6
El perfil de l'electorat	6
La bretxa de gènere en el vot a la dreta radical populista	8
Una nou factor explicatiu: el sexisme modern	9
Hipòtesis	10
Metodologia	11
Operacionalització de les variables explicatives principals	12
Partits d'extrema dreta	12
Actituds envers la immigració	12
Sexisme modern	13
Variables de control	13
Anàlisi i resultats	14
Efecte del gènere en el suport a l'extrema dreta	14
Sexisme modern i vot a l'extrema dreta	16
Actituds envers la immigració i vot a l'extrema dreta	18
Conclusions	20
Bibliografia	21
Annexos	24

INTRODUCCIÓ

En les darreres dècades, l'auge de l'extrema dreta s'ha consolidat com un dels fenòmens polítics més destacats a Europa i a escala global. A través d'un discurs marcadament identitari, aquests partits han situat qüestions com la immigració, la religió, la nació o el gènere al centre de la seva estratègia política, desplaçant l'eix econòmic com a principal clivella electoral. En aquest context, el gènere ha esdevingut un dels eixos de polarització més utilitzats, tant pel rebuig explícit a les polítiques d'igualtat com per la reivindicació de rols de gènere tradicionals, que es presenten com una forma de resistència davant del moviment feminista (Lombardo, 2018; Mudde i Kaltwasser, 2015). Tot i els avenços en l'anàlisi de les diferències de vot entre homes i dones, el gènere continua sent, sovint, una variable marginal en l'explicació dels patrons electorals, especialment en els estudis sobre el suport a l'extrema dreta. La literatura ha demostrat de manera consistent que aquest electorat està fortament masculinitzat (Harteveld et al., 2015; Stockemer, Lentz i Mayer, 2018), però les explicacions predominants han posat el focus en factors socioeconòmics o actitudinals generals, sense aprofundir en com els mecanismes de socialització de gènere poden influir en aquestes dinàmiques.

Aquest treball analitza la bretxa de gènere en el suport a l'extrema dreta, centrant-se específicament en el sexisme modern com a factor explicatiu. A diferència d'aproximacions anteriors que han atribuït aquesta bretxa a variables composicionals com la classe social o el nivell educatiu, aquesta investigació parteix de la hipòtesi que el sexisme modern, entès com un conjunt d'actituds subtils i normalitzades que reproduïxen desigualtats de gènere (Anduiza i Rico, 2024), pot ser un determinant clau d'aquest comportament electoral (Glick i Fiske, 1996). Com a element comparatiu, també s'analitzen les actituds envers la immigració, tradicionalment considerades com una de les variables més predictives del suport a partits d'extrema dreta (Ivarsflaten, 2008; Rydgren, 2008). L'objectiu és examinar si aquestes actituds operen de la mateixa manera en homes i dones, o si, per contra, el sexisme modern té un paper específic en l'explicació de la bretxa de gènere, mentre que el rebuig a la immigració explicaria el suport general a aquests partits però sense generar diferències significatives entre gèneres. La pregunta de recerca que guia aquest estudi és la següent: *quins factors expliquen la diferència entre homes i dones en el suport a la dreta radical populista, i quin paper hi té el sexisme modern en aquesta bretxa?*

Per respondre aquesta pregunta, s'utilitzen dades de l'onzena onada de l'Enquesta Social Europea (ESS11) recollida l'any 2023, que inclou informació de 24 països europeus. Aquesta edició incorpora, a més de les preguntes habituals sobre actituds polítiques, socials i envers la immigració, un mòdul específic sobre gènere en la societat contemporània, que permet una millor operacionalització del sexisme modern. L'anàlisi s'articularà a partir de la construcció d'índexs per mesurar el sexisme modern i les actituds envers la immigració, i posteriorment es duran a terme models estadístics per avaluar l'impacte d'aquests factors en el suport a l'extrema dreta i la seva capacitat per explicar la bretxa de gènere.

Els resultats obtinguts mostren que el sexisme modern exerceix un paper clau en l'explicació de la bretxa de gènere en el suport a l'extrema dreta, mentre que les actituds envers la immigració, tot i ser un predictor rellevant del suport general a aquests partits, no generen diferències substancials entre homes i dones. Aquestes troballes reforcen la necessitat d'abordar els factors actitudinals vinculats a la socialització de gènere per comprendre adequadament les dinàmiques del comportament electoral. A partir d'aquest marc, el treball es desenvolupa exposant primerament els fonaments teòrics, les hipòtesis de recerca i descriure la metodologia emprada. Posteriorment, s'exposen els resultats de l'anàlisi empírica i, finalment, es discuteixen les principals conclusions i implicacions de l'estudi.

MARC TEÒRIC

Segons Howell i Day (2000), la bretxa de gènere en el comportament electoral es pot analitzar a través de dues grans perspectives, que serviran com a base teòrica per a aquest estudi. La primera és la bretxa de gènere composicional, que explica les diferències de vot entre homes i dones a partir de factors socioeconòmics i demogràfics mesurables. Aquesta perspectiva assumeix que homes i dones tenen característiques estructurals diferents, com el nivell d'ingressos, l'educació o l'estatus laboral, i que aquestes variables influeixen en les seves preferències polítiques. En contrast, la bretxa de gènere condicional posa èmfasi en el paper de la socialització com a factor explicatiu clau. Aquesta perspectiva sosté que, fins i tot quan homes i dones tenen característiques objectives similars, els efectes d'aquestes característiques poden variar en funció dels patrons de socialització de gènere. Per exemple, mentre que el nivell d'ingressos pot ser un determinant important del vot en els homes, en les dones pot tenir un impacte menor o estar mediat per valors i actituds vinculats a la socialització de gènere. Aquest enfocament permet entendre per què certes diferències en el comportament electoral persisteixen, fins i tot quan es controlen factors composicionals.

2.1. Evolució de la bretxa de gènere en el comportament electoral

Els primers estudis sobre el comportament electoral van posar de manifest l'existència d'una diferència en el vot entre homes i dones. En les primeres dècades d'anàlisi, es va observar que les dones tendien a participar menys en els processos electorals i, quan ho feien, mostraven una preferència més gran per opcions polítiques conservadores (Verba, 1978). No obstant això, el gènere es considerava una variable de control en els estudis sobre comportament electoral, no un factor explicatiu clau de les diferències en el vot. La literatura acadèmica ha reconegut progressivament la rellevància del gènere com a element clau en l'anàlisi electoral. En aquest sentit, Inglehart i Norris (2000, 2003) identifiquen tres grans fases o processos en l'evolució de

la bretxa de gènere a les democràcies occidentals: la bretxa de gènere tradicional, el desalineament de gènere i el realineament de gènere.

A partir de la Segona Guerra Mundial i durant les dècades dels 50s, 60s i 70s, en els estudis sobre comportament electoral es comença a detectar una tendència d'una menor participació electoral femenina i una inclinació cap a opcions polítiques més conservadores (Campbell et al., 1960; Inglehart i Norris, 2003). Diversos estudis han assenyalat que aquesta tendència a decantar-se per partits conservadors es pot explicar per la influència de la religió i del conservadorisme moral (Inglehart i Norris, 2011; Manow i Emmenegger 2012), el menor accés a l'educació superior, per estar socialitzades en la vida privada i una menor incorporació al mercat laboral (Inglehart i Norris, 2000, 2003). A més, menors taxes d'associacionisme, una baixa presència en organitzacions polítiques i la falta de referents femenins en càrrecs electes (representació simbòlica) poden explicar una participació política més baixa (Inglehart, 2003).

A partir dels anys vuitanta, aquest patró va començar a canviar a partir d'un fenomen que es coneix com desalineament de gènere. Durant aquest període, les diferències en la taxa de participació electoral entre homes i dones es comencen a difuminar, de manera que les dones comencen a votar en proporcions similars als homes. L'explicació principal es pot atribuir als processos de modernització i secularització de les societats postindustrials a partir dels 80s (Inglehart i Norris, 2000). Aquests fenòmens van facilitar una major incorporació de les dones a l'educació i al mercat laboral, així com una transformació dels valors socials en direcció a una major igualtat de gènere.

Després dels 80s es va produir el que es coneix com realineament de gènere, o l'aparició de la bretxa de gènere moderna. En aquest període, es va observar un canvi en les preferències ideològiques de les dones, que van deixar de decantar-se majoritàriament pels partits conservadors i van començar a mostrar un suport més gran cap a les opcions progressistes i d'esquerra (Inglehart i Norris, 2000). El realineament de gènere en el comportament electoral de les últimes dècades es pot explicar a través de la teoria de la modernització (Lipset, 1959; Inglehart i Norris, 2000). Segons aquesta teoria, en les societats modernes s'han generat una sèrie de transformacions que expliquen aquestes noves tendències. En primer lloc, una sèrie de canvis materials han alterat la posició estructural de les dones en la societat. La seva incorporació massiva al mercat laboral, l'accés a nivells d'educació superiors, l'augment de la seva independència econòmica i la secularització han reduït les diferències de classe entre amdòs gèneres. Aquests factors han tingut conseqüències en la manera com les dones perceben els seus interessos polítics i, per tant, en la seva orientació ideològica. Per altra banda, els factors sociològics i psicològics expliquen per què aquests canvis materials han afectat de manera diferent homes i dones. La socialització de gènere ha jugat un paper fonamental en la configuració de valors i prioritats morals (Inglehart, 1997). L'augment de la consciència feminista i l'adhesió als valors d'igualtat de gènere han fet que el suport a polítiques d'esquerra sigui més comú entre les dones que entre els homes (Manza i Brooks, 1998).

2.2. La dreta radical populista

A partir dels anys vuitanta no només s'observa un realinament de gènere en el comportament electoral, sino que es produeix un nou fenomen polític: l'auge de l'extrema dreta en nombrosos països occidentals. La literatura divideix l'extrema dreta contemporànea en dos grups: l'extrema dreta antidemocràtica, la qual rebutja els principis democràtics i sovint té connexions amb moviments feixistes històrics; i la dreta radical populista, que a diferència de la primera, accepta les regles de la democràcia, però promou un discurs antisistema i anti-establishment, sovint en contra de les minories i de les institucions tradicionals (Mudde, 2004). És en aquesta segona categoria on es centra el present estudi.

2.2.1. Característiques de la dreta radical populista

Segons Mudde (2007), la dreta radical populista presenta tres característiques principals: nativisme, populisme i autoritarisme sociocultural. En base a aquestes tres característiques s'ha desenvolupat molta literatura que busca explicar el perfil del votant típic d'extrema dreta. El nativisme és la combinació de nacionalisme i xenofòbia, i considera la immigració com una amenaça en diversos àmbits. Segons la retòrica d'aquests partits, la immigració afecta negativament la identitat ètnico-nacional, incrementa la criminalitat i la inseguretat, és responsable de l'augment de l'atur i posa en risc la sostenibilitat de l'estat del benestar (Mudde, 2007). El populisme es basa en un discurs que divideix la societat en dos grups oposats i homogenis: el "poble pur" i "l'elit corrupta". (Mudde, 2004; Laclau, 2005). L'autoritarisme sociocultural fa referència a la defensa de l'ordre, la disciplina i els valors tradicionals, especialment en relació amb la família i els rols de gènere (Mudde, 2007).

És en aquest aspecte on s'insereixen les crítiques a col·lectius com el LGTB i la reivindicació de models tradicionals de masculinitat i feminitat. Aquest factor és especialment rellevant per a aquest estudi, ja que la insistència de la dreta radical populista en una visió conservadora dels rols de gènere podria explicar, en part, la sobrerrepresentació masculina en el seu electorat. Així doncs, comprendre les característiques ideològiques d'aquests partits és fonamental per abordar la pregunta central d'aquest estudi: *quins factors expliquen la bretxa de gènere en el vot a la dreta radical populista?* Per respondre aquesta qüestió, el següent pas serà analitzar el perfil dels votants d'aquests partits i els factors que expliquen les diferències de suport electoral entre homes i dones.

2.2.2. El perfil de l'electorat

L'increment del suport a l'extrema dreta en moltes democràcies occidentals ha estat objecte d'un ampli debat acadèmic. Tradicionalment, els estudis han analitzat aquest fenomen mitjançant el

marc teòric de la demanda i l'oferta (Eatwell, 2003; Mudde, 2007). Aquest enfocament permet entendre com l'auge d'aquests partits es produeix no només per factors estructurals i actitudinals dels votants (demanda), sinó també per l'ajustament dels partits d'extrema dreta a les dinàmiques institucionals i al mercat polític (oferta). El present estudi es centra en la demanda, és a dir, en el perfil de l'electorat que vota extrema dreta i en els factors que expliquen la seva atracció per aquests partits. L'objectiu és analitzar si certes característiques socioeconòmiques i actitudinals són més pròpies d'un gènere que de l'altre, i si aquestes diferències poden contribuir a explicar la bretxa de gènere en el vot a l'extrema dreta.

Segons Mudde (2007), el perfil de l'electorat d'extrema dreta es pot analitzar a partir de dues grans dimensions. D'una banda, els factors sociodemogràfics, que descriuen els votants típics com homes, amb un nivell socioeconòmic baix, una formació educativa limitada i que, sovint, es troben en situació d'atur o treballen en ocupacions manuals. D'altra banda, els factors actitudinals, que inclouen una baixa confiança en les institucions polítiques, una forta identificació nacionalista i sentiments anti-immigració. Aquest perfil es pot entendre mitjançant diferents teories que expliquen per què certs grups socials es senten atrets per l'extrema dreta. Segons la classificació de Golder (2016), aquestes explicacions es poden dividir en tres grans blocs: prejudicis de la modernització, prejudicis econòmics i prejudicis culturals.

Una de les explicacions més influents és la teoria dels perdedors de la modernització (Betz, 1994). Aquesta teoria psico-social es basa en diferències composicionals (ocupació) i sosté que les persones no poden fer front als canvis ràpids de la societat. El procés de globalització i la transició cap a una economia postindustrial a partir dels 80s va deixar enrere certs grups socials, especialment els treballadors manuals i els sectors amb menor capital humà. Aquests individus, que van ser la base del model econòmic industrial de la postguerra, ja no tenien capital humà per obtenir el mateix nivell de vida que haurien gaudit en el passat. Això provoca ressentiment, que, juntament amb la frustració davant la percepció de la incapacitat dels partits convencionals per oferir solucions, els deixa oberts als atractius simplistes i nativistes de l'extrema dreta. Tanmateix, aquesta explicació ha sigut parcial i no necessàriament indica que aquests grups donen suport a l'extrema dreta perquè són perdedors de la modernització. De fet, diversos estudis troben que els votants d'extrema dreta estan motivats i guiats de manera instrumental pel mateix tipus de consideracions ideològiques i pragmàtiques que els votants d'altres partits (van der Brug, Fennema i Tillie, 2000, 2005)

Una altra explicació clau és la dimensió econòmica del vot a l'extrema dreta. Segons la teoria del conflicte de grups (Blalock, 1967), en temps d'escassetat econòmica, els individus tendeixen a percebre els grups externs (com els immigrants o les minories) com una amenaça directa per als seus recursos. En aquest sentit, l'extrema dreta capitalitza aquesta por, presentant els immigrants com a competidors en el mercat laboral i com a responsables de la crisi econòmica. Aquesta retòrica pot resultar més efectiva entre els homes, que sovint treballen en sectors més vulnerables als efectes de la globalització i l'automatització (Givens, 2004).

Una tercera explicació es basa en els factors culturals i identitaris. Aquesta teoria sosté que a mesura que les societats es tornen més multiculturals, alguns grups perceben aquests canvis com una pèrdua de la seva identitat nacional i cultural. Segons la literatura, aquesta percepció d'amenaça col·lectiva és un dels motors principals del suport a l'extrema dreta (Knigge, 1998; Lubbers i Scheepers, 2002; Golder, 2003). Inglehart (1977) argumenta que la transició a una societat postmoderna produeix un canvi fonamental dels valors "materialistes" als valors "postmaterialistes", el que portarà a una "revolució silenciosa". En contrast amb els problemes bàsics del passat, els valors postmaterialistes prioritzen l'expansió de la llibertat individual i posen l'accent en coses com el multiculturalisme, la igualtat de gènere i racial i la llibertat sexual. Per altra banda, Ignazi (1992) argumenta que també es produeix una reacció entre els que segueixen sostenint els valors morals tradicionals, una "contrarevolució silenciosa" per part d'aquells sectors més conservadors que defensen valors morals tradicionals i s'oposen als canvis culturals.

No obstant això, l'evidència que vincula el suport de l'extrema dreta al context cultural en què els individus formen les seves preferències és mixta. Mentre que alguns estudis suggereixen que la presència d'una comunitat immigrant més gran augmenta el suport a l'extrema dreta (Knigge, 1998; Lubbers i Scheepers, 2002; Betz, 2004; Golder, 2003; van der Brug, Fennema i Tillie, 2005), altres investigacions indiquen que la mida d'aquestes comunitats no té un efecte significatiu (Norris, 2005; Arzheimer i Carter, 2006; Ivarsflaten, 2008; Rydgren, 2008; Lucassen i Lubbers, 2012).

2.3. La bretxa de gènere en el vot a la dreta radical populista

Tradicionalment, la literatura acadèmica ha assumit que homes i dones votaven l'extrema dreta per les mateixes raons, i que les variables que prediuen el vot a la dreta radical operaven de manera similar en ambdós grups. No obstant això, investigacions recents han posat en dubte aquesta visió homogènia i han destacat que el comportament electoral d'homes i dones respon a factors diferenciats. Això implica que els mecanismes que expliquen el suport masculí a l'extrema dreta no són necessàriament aplicables a les dones, i que el rebuig femení a aquests partits no es pot entendre només des d'una perspectiva composicional basada en diferències socioeconòmiques com la ocupació.

Un dels estudis més rellevants en aquesta línia és el de Hartevelde et al. (2015), que assenyalava que, si bé existeixen diferències socioestructurals entre homes i dones, aquestes tenen una capacitat explicativa limitada sobre la bretxa de gènere en el vot a l'extrema dreta, especialment fora dels països postcomunistes. Aquest estudi conclou que les dones no es diferencien significativament dels homes en termes de nativisme, autoritarisme o descontentament amb la democràcia, però que aquests factors tenen un impacte més fort en el comportament de vot masculí. Aquests resultats apunten al fet que les actituds polítiques poden influir de manera

diferent en el suport a l'extrema dreta segons el gènere, reforçant la necessitat d'incorporar factors de socialització i predisposicions actitudinals en l'anàlisi de la bretxa de gènere.

Com s'ha mencionat anteriorment, una de les hipòtesis més estudiades ha estat la divisió sexual en el mercat de treball. El vot a l'extrema dreta s'ha associat principalment amb sectors industrials i obrers, professions tradicionalment masculines. Segons Givens (2004), aquest fenomen es deu al fet que els treballadors blue-collar, especialment en indústries en declivi, perceben la immigració i la globalització com una amenaça directa al seu estatus econòmic. En canvi, les dones es concentren més en el sector serveis o en l'ocupació pública, àmbits que han estat menys afectats per la competència de la immigració i la desindustrialització. No obstant això, aquesta explicació estructural resulta insuficient per explicar completament la bretxa de gènere en el suport a l'extrema dreta. Com assenyala Givens (2004), fins i tot quan es controlen factors com l'ocupació, el nivell educatiu i les actituds cap a la immigració, la bretxa de gènere persisteix. Això indica que no es tracta únicament de diferències socioeconòmiques, sinó que hi ha altres factors més profunds que expliquen per què les dones tenen menys probabilitat de votar aquests partits.

2.3.1. Una nou factor explicatiu: el sexisme modern

Davant la insuficiència de les explicacions tradicionals, la recerca s'ha centrat en altres factors que podrien explicar la menor predisposició de les dones a votar l'extrema dreta. Un factor que ha rebut una atenció creixent en la literatura acadèmica és el sexisme modern com a element explicatiu de la bretxa de gènere en el vot a l'extrema dreta. Tradicionalment, el sexisme s'ha manifestat a través de creences explícites sobre la inferioritat de les dones i la justificació de rols de gènere estrictes. No obstant això, en les últimes dècades ha emergit una nova forma de sexisme, coneguda com sexisme modern, que adopta una forma més subtil però igualment efectiva per reproduir desigualtats de gènere (Glick i Fiske, 1996; Anduiza i Rico, 2024). El sexisme modern es caracteritza per tres dimensions principals: la negació de la discriminació de gènere, el rebuig o deslegitimació de les queixes sobre discriminació i el rebuig a polítiques de gènere i accions afirmatives. Aquestes actituds s'alineen fortament amb la ideologia dels partits d'extrema dreta, que solen promoure un model tradicional de família i rebutjar polítiques d'igualtat de gènere.

Segons Anduiza i Rico (2024), el sexisme modern s'ha vist reforçat en els últims anys a través de dos processos principals. Per una banda, el gender backlash, una reacció contra el moviment feminista i les polítiques d'igualtat de gènere, i per altra banda un procés de normalització, on l'extrema dreta ha aconseguit desestigmatitzar certes formes de sexisme mitjançant el seu discurs polític, presentant-lo com una defensa dels valors tradicionals enfront de la "imposició" de la ideologia de gènere. És en aquest marc teòric que es formularan les hipòtesis d'aquest estudi, amb l'objectiu d'analitzar el paper del sexisme modern en la bretxa de gènere en el suport electoral a la dreta radical populista.

2.4. Hipòtesis

Tot i que la literatura acadèmica ha analitzat àmpliament els factors que expliquen el suport a l'extrema dreta, la bretxa de gènere en aquest vot continua sent un fenomen parcialment inexplorat. Diversos estudis han posat el focus en explicacions composicionals, com ara la classe social, el nivell educatiu o la divisió sexual del mercat de treball. No obstant això, aquestes aproximacions resulten insuficients per explicar per què els homes tenen una probabilitat significativament més alta de votar partits d'extrema dreta que les dones (Stockemer, Lentz i Mayer, 2018). Aquest treball parteix de la hipòtesi que els factors actitudinals poden tenir un paper fonamental en aquesta diferència i proposa que tant el sexisme modern com les actituds envers la immigració poden contribuir a explicar aquesta bretxa. Tot i així, s'assumeix que els mecanismes a través dels quals aquestes variables influeixen no són equivalents: es planteja que el sexisme modern actua com a variable medidora, mentre que el gènere modera la relació entre actituds antiimmigració i vot a l'extrema dreta.

La primera hipòtesi se centra en el sexisme modern, entès com un conjunt d'actituds subtils i normalitzades que neguen la discriminació estructural de gènere, rebutgen les polítiques d'igualtat i deslegitimen les reivindicacions feministes (Glick i Fiske, 1996; Anduiza i Rico, 2024). Aquestes actituds s'alineen amb el discurs tradicionalista i antifeminista de molts partits d'extrema dreta (Mudde, 2007) i poden tenir un paper clau en l'atracció de l'electorat masculí. A més, diversos estudis han evidenciat que els homes tendeixen a mostrar nivells més elevats de sexisme modern que les dones. Aquesta diferència pot estar relacionada amb processos de socialització de gènere, que han legitimat durant dècades la superioritat masculina i han generat una percepció de pèrdua de privilegis davant l'avenç del feminisme (Inglehart i Norris, 2003). Es parteix del supòsit que el sexisme modern incrementa la probabilitat de donar suport a l'extrema dreta, i que els homes, en registrar nivells més elevats d'aquest tipus d'actituds, són també més propensos a votar aquests partits. Així, el gènere no actua com un factor directe sobre el comportament electoral, sinó que ho fa de manera indirecta a través del sexisme modern. En termes analítics, aquest plantejament es correspon amb un mecanisme de mediació, en què el gènere influeix sobre el nivell de sexisme, i aquest, al seu torn, condiciona la probabilitat de votar a formacions d'extrema dreta.

Hipòtesi 1: *Els homes tenen més probabilitat de votar a l'extrema dreta que les dones a causa dels seus nivells més elevats de sexisme modern.*

Pel que fa a les actituds envers la immigració, aquestes han estat assenyalades com un dels factors més importants en l'explicació del suport a l'extrema dreta (Mudde, 2007; Golder, 2016). No obstant això, diverses recerques suggereixen que, tot i que homes i dones poden mostrar nivells similars de rebuig cap a la immigració, aquestes actituds no es tradueixen en el mateix grau de suport electoral als partits d'extrema dreta (Harteveld et al., 2015). Aquesta divergència

podria explicar-se per diverses raons. D'una banda, les dones poden prioritzar altres valors a l'hora d'emetre el seu vot, com ara el suport a l'estat del benestar o la defensa de drets socials (Inglehart i Norris, 2003). D'altra banda, estudis com el de Givens (2004) mostren que les dones tendeixen a percebre la immigració com menys amenaçadora en termes de seguretat o impacte econòmic. A més, l'agenda tradicionalista i antifeminista de molts partits d'extrema dreta pot actuar com a factor dissuasiu per a moltes dones, fins i tot si comparteixen posicions similars en qüestions migratòries. Això porta a plantejar la segona hipòtesi, basada en un mecanisme de moderació: el gènere no altera el nivell d'actituds antiimmigració, però sí la força de la seva relació amb el vot a l'extrema dreta. És a dir, les actituds antiimmigració tindrien un impacte més gran en el comportament electoral dels homes que no pas en el de les dones.

Hipòtesi 2: *El gènere modera la relació entre les actituds envers la immigració i el suport a l'extrema dreta; aquest tipus d'actituds tenen un impacte més gran en el vot masculí que en el femení.*

METODOLOGIA

Aquest estudi utilitza dades de l'onzena onada de l'Enquesta Social Europea (ESS11, 2023), que recull informació de 24 països europeus. Aquesta edició inclou, de manera sistemàtica, preguntes sobre actituds envers la immigració, i incorpora, a més, un mòdul específic sobre gènere en la societat contemporània, fet que la converteix en una font especialment adequada per a l'estudi del sexisme modern i el seu impacte en el comportament electoral. L'objectiu principal és analitzar els factors que expliquen la diferència entre homes i dones en el suport a la dreta radical populista, amb un enfocament específic en els factors actitudinals. Per fer-ho, s'han identificat tres eixos d'anàlisi: el suport a partits d'extrema dreta, les actituds envers la immigració i les actituds de sexisme modern. Aquest plantejament permet avaluar si la bretxa de gènere en el vot a l'extrema dreta pot atribuir-se fonamentalment a diferències en l'orientació ideològica i els valors socials, més que no pas a característiques estructurals com el nivell educatiu o els ingressos.

L'anàlisi s'ha dut a terme mitjançant processament i recodificació de dades al programari estadístic R, incloent la normalització de les variables i la construcció d'índexs per garantir la seva comparabilitat. En una segona fase, s'aplicaran models estadístics per examinar fins a quin punt els factors seleccionats expliquen el suport a l'extrema dreta i, específicament, la bretxa de gènere en aquest comportament electoral.

3.1. Operacionalització de les variables explicatives principals

3.1.1. Partits d'extrema dreta

Per identificar el suport electoral a l'extrema dreta, s'ha utilitzat la classificació del Chapel Hill Expert Survey (CHES 2024 Codebook), que proporciona estimacions expertes sobre la posició ideològica dels partits polítics europeus. A partir d'aquesta classificació, s'han identificat els partits de dreta radical populista presents als 24 països inclosos en l'ESS11. No obstant això, s'han exclòs d'aquest llistat Sèrbia, ja que no apareix en la classificació del CHES, així com Irlanda i Islàndia, atès que aquest recurs no contempla la presència de partits d'extrema dreta en aquests contextos (vegeu Annexos, Taula A1 per a la llista completa). Amb la resta de països, s'ha procedit a recodificar la variable de record de vot de l'ESS11 per tal de distingir entre els electors que han votat per un partit d'extrema dreta i aquells que han optat per altres opcions. En els qüestionaris de cada país, aquesta pregunta es formula a través d'una llista codificada de partits amb representació parlamentària, en què cada número correspon a una formació concreta. Per tal d'harmonitzar aquestes dades a escala comparativa, s'ha creat una variable dicotòmica, on el valor 1 indica vot a un partit d'extrema dreta i el valor 0 correspon a la resta de formacions. Donat que la codificació dels partits varia en funció del país, s'ha realitzat una recodificació específica per a cada cas nacional, garantint així una assignació coherent i metodològicament robusta. Finalment, l'anàlisi es limita als 21 països que compleixen aquests criteris de classificació i codificació.

3.1.3. Actituds envers la immigració

Per mesurar les actituds envers la immigració, s'han seleccionat sis preguntes de l'ESS11 que recullen percepcions sobre la presència d'immigrants i el seu impacte en àmbits com l'economia, la cultura i la societat (vegeu Annexos, Taula A2 per al detall de les preguntes utilitzades). Aquestes preguntes es presenten en formats d'escala diversos, la qual cosa ha requerit un procés de normalització per tal de garantir la comparabilitat de les respostes i construir un índex global d'actituds envers la immigració (vegeu Annexos, Taula A3 per al càlcul detallat).

En primer lloc, s'han homogeneïtzat les escales de resposta, ja que algunes preguntes utilitzen una escala de 1 a 4, generalment associada a la permissivitat respecte a l'entrada de persones immigrades, mentre que d'altres es formulen en una escala de 0 a 10, centrades en la percepció del seu impacte econòmic o social. Totes les preguntes han estat transformades a una escala comuna de 0 a 1, on els valors més elevats indiquen actituds més restrictives o crítiques envers la immigració. En aquells casos en què un valor alt representava una actitud més favorable, la codificació ha estat invertida, de manera que en tots els ítems un valor proper a 1 reflecteix una actitud més negativa envers la immigració, mentre que valors propers a 0 indiquen una posició més oberta i favorable. Finalment, un cop totes les variables han estat normalitzades i codificades

de manera coherent, s'ha construït un índex global a partir de la mitjana de les sis preguntes. L'índex resultant presenta un rang de 0 a 1, on els valors més baixos indiquen actituds més inclusives, i els més alts, actituds més excloents o restrictives envers la immigració.

3.1.3. Sexisme modern

Per mesurar el sexisme modern, s'han seleccionat tretze preguntes de l'ESS11 que capten diferents dimensions del fenomen (vegeu Annexos, Taula A4 per al detall de les preguntes utilitzades). Seguint la definició proposada per Anduiza i Rico (2024), s'ha aplicat un procés de dimensionalització mitjançant el qual s'han identificat quatre blocs analítics diferenciats: rebuig a polítiques de gènere i accions afirmatives, rebuig o deslegitimació de les queixes sobre discriminació, negació de la discriminació de gènere i rols de gènere tradicionals. Aquesta última dimensió ha estat incorporada específicament en aquest estudi, en considerar-se que pot tenir un paper rellevant en la relació entre actituds sexistes i suport a partits d'extrema dreta.

Les preguntes seleccionades presenten escales de resposta heterogènies, la qual cosa ha requerit un procés de normalització per garantir-ne la comparabilitat. Totes les variables han estat transformades a una escala comuna de 0 a 1, on els valors més elevats indiquen nivells més alts de sexisme modern. En aquells ítems formulats en sentit contrari, on un valor alt expressava una actitud més igualitària, s'ha aplicat una inversió d'escala per assegurar la coherència interpretativa: en tots els casos, un valor proper a 1 representa una major adhesió a actituds sexistes modernes, mentre que un valor proper a 0 indica una menor presència d'aquest tipus d'actituds. Un cop normalitzades les preguntes, s'han calculat quatre subíndexs, un per a cadascuna de les dimensions identificades. Aquests subíndexs han estat posteriorment agregats en una mesura única, que representa el nivell global de sexisme modern per part de cada enquestat (vegeu Annexos, Taula A5 per al càlcul detallat). L'ús de subíndexs permet analitzar la contribució relativa de cada dimensió a l'estructura general del fenomen, facilitant així una comprensió més matisada del sexisme modern en la població estudiada. L'índex resultant conserva l'escala comuna de 0 a 1, en la qual els valors més elevats indiquen una major adhesió a actituds sexistes modernes.

3.2. Variables de control

A més de les variables principals analitzades, s'ha previst la incorporació de diverses variables de control amb l'objectiu de captar possibles efectes de composició i assegurar la robustesa dels resultats. En concret, s'inclouen variables sociodemogràfiques com l'edat i el nivell educatiu (mesurat en anys d'estudi), que podrien actuar com a factors condicionants en la relació entre el gènere i el suport a la dreta radical populista. La seva incorporació permet controlar si la bretxa de gènere observada en el comportament electoral es deu, totalment o parcialment, a diferències estructurals entre grups.

ANÀLISI I RESULTATS

Aquest apartat presenta l'anàlisi empírica dels factors que contribueixen a explicar la bretxa de gènere en el suport a l'extrema dreta, a partir de l'estudi del sexisme modern i de les actituds envers la immigració. L'anàlisi es realitza mitjançant models lineals de probabilitat aplicats a la base de dades elaborada a partir de l'onzena onada de l'Enquesta Social Europea (ESS11), prèviament depurada i adaptada segons els criteris descrits a l'apartat metodològic. L'estructura analítica s'inicia amb un model base (Model 1) que inclou el gènere, l'edat i els anys d'educació com a variables explicatives. Aquest model serveix com a punt de referència per valorar l'impacte addicional de les variables actitudinals. A partir d'aquí, primer s'explora el paper del sexisme modern (Hipòtesi 1) mitjançant una estratègia de mediació: d'una banda, s'examina si els homes presenten nivells mitjans més elevats de sexisme que les dones (Model 2) i, després, si aquest factor pot explicar parcialment la seva major propensió a votar a l'extrema dreta (Model 3). Posteriorment, s'analitzen les actituds envers la immigració (Hipòtesi 2) a través d'una estratègia d'interacció, per determinar si aquestes actituds influeixen sobre el suport a l'extrema dreta (Model 4) i si aquest efecte varia en funció del gènere (Model 5).

4.1. Efecte del gènere en el suport a l'extrema dreta

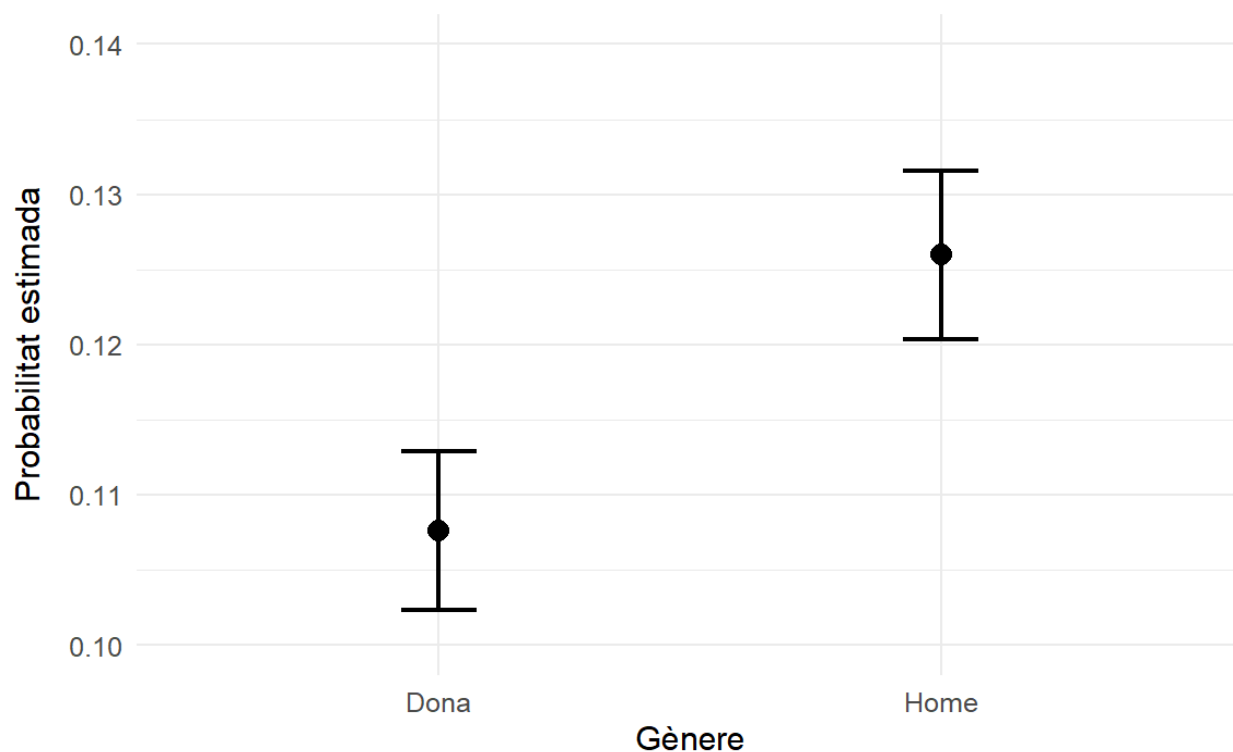
El primer model constitueix el punt de partida de l'anàlisi i té com a objectiu estimar l'efecte del gènere en la probabilitat de votar per partits d'extrema dreta. Es tracta d'un model lineal de probabilitat, on la variable dependent és dicotòmica i distingeix entre els individus que han declarat haver votat una formació d'extrema dreta (1) i la resta (0). El Model 1 incorpora com a variables independents el gènere (0 = dona; 1 = home), l'edat i els anys d'educació formal, amb l'objectiu de controlar possibles efectes de composició.

La Taula 1 presenta els resultats dels Models 1 i 3. En el Model 1, el coeficient associat al gènere (home = 1) és de 0.018 ($p < 0.001$), la qual cosa indica que, controlant per edat i nivell educatiu, els homes tenen una probabilitat 1.8 punts percentuals més elevada de votar a l'extrema dreta en comparació amb les dones. L'edat no mostra una relació estadísticament significativa amb el suport a aquest tipus de partits, mentre que els anys d'educació presenten un efecte significatiu i negatiu (-0.006), suggerint que nivells més alts de formació s'associen a una menor probabilitat de votar per opcions d'extrema dreta.

Taula 1. Coeficients dels models 1 i 3. Efecte del gènere en la probabilitat de votar a l'extrema dreta amb i sense control pel sexisme modern

	Model 1	Model 3
<i>Variables</i>	<i>Coeficient</i>	<i>Coeficient</i>
Gènere	0.018*** (0.004)	0.007 (0.004)
Edat	-0.000 (0.000)	-0.000 (0.000)
Anys d'educació	-0.006*** (0.000)	-0.005*** (0.000)
Sexisme modern		0.255*** (0.018)
Constant	0.194*** (0.010)	0.099*** (0.012)
Observacions	26265	26246
R ²	0.007	0.014
Nota:	*p≤0.05; **p≤0.01; ***p≤0.001	

Gràfic 1. Probabilitat estimada de votar a l'extrema dreta segons el gènere

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'ESS11 (2023)

El Gràfic 1 presenta visualment la probabilitat estimada de vot a l'extrema dreta per gènere mitjançant un diagrama de punts amb intervals de confiança del 95%. Es pot observar que la probabilitat estimada entre les dones se situa al voltant de l'11%, mentre que entre els homes ascendeix fins prop del 13%. Els intervals de confiança no se superposen, reforçant així la robustesa estadística de la diferència observada.

4.2. Sexisme modern i vot a l'extrema dreta

Aquest bloc analític s'emmarca en la Hipòtesi 1, que planteja que el sexisme modern contribueix a explicar la major propensió dels homes a votar a l'extrema dreta. Els homes presenten, en mitjana, nivells més elevats d'adhesió a actituds sexistes modernes que les dones. En concret, el valor mitjà de l'índex de sexisme modern entre els homes és de 0.39, lleugerament superior al 0.35 registrat entre les dones. Aquesta diferència, tot i ser moderada, apunta a una major propensió masculina a compartir actituds que neguen la discriminació estructural de gènere, rebutgen les polítiques d'igualtat i deslegitimen les reivindicacions feministes. Segons l'enfocament proposat, aquesta diferència actitudinal podria actuar com a mecanisme explicatiu indirecte del suport masculí a l'extrema dreta.

Els resultats del Model 2 (Taula 2) confirmen estadísticament aquesta diferència. El coeficient associat al gènere (home = 1) és de 0.045 ($p < 0.001$), cosa que indica que, de mitjana, els homes obtenen un valor 0.045 punts superior a l'índex de sexisme modern respecte a les dones. Aquest resultat consolida l'evidència sobre l'existència d'un biaix de gènere significatiu en aquest tipus d'actituds.

Taula 2. Coeficients del Model 2. Índex de sexisme modern (0 a 1)

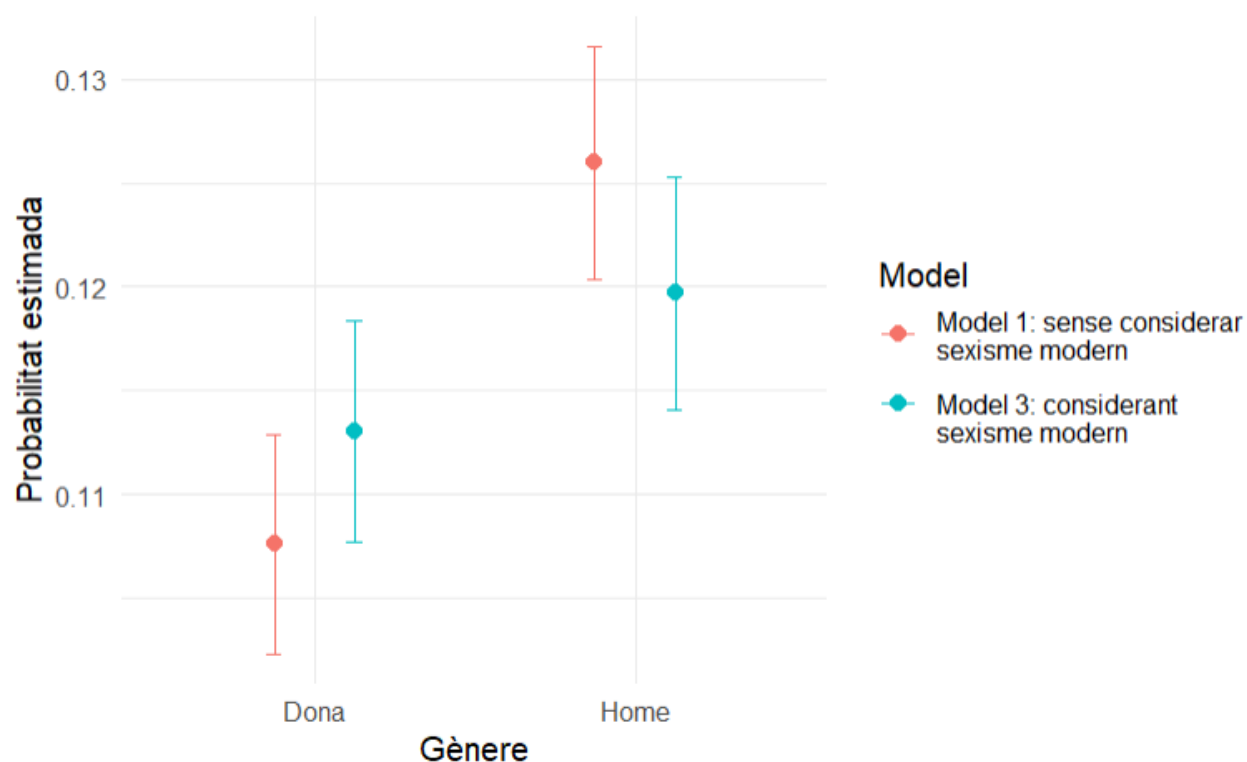
Model 2	
<i>Variables</i>	<i>Coeficient</i>
Gènere	0.045*** (0.001)
Constant	0.347*** (0.001)
Observacions	26669
R ²	0.038

Nota: * $p \leq 0.05$; ** $p \leq 0.01$; *** $p \leq 0.001$

Els resultats del Model 3, recollits a la Taula 1, mostren l'impacte del sexisme modern en la probabilitat de votar a l'extrema dreta. El coeficient d'aquesta variable és de 0.255 ($p < 0.001$), la qual cosa indica que un increment d'una unitat en l'escala de sexisme modern (de 0 a 1) s'associa amb un augment de 25 punts percentuals en la probabilitat estimada de donar suport a aquests partits. En aquest model, el coeficient associat al gènere es redueix substancialment, de 0.018 a 0.007, i, alhora, perd la seva significació estadística ($p = 0.096$). Aquesta combinació de resultats suggereix que el sexisme modern absorbeix bona part de l'efecte inicial atribuït al gènere, actuant com una variable medidora rellevant en la relació entre gènere i suport a l'extrema dreta.

El Gràfic 2 mostra l'evolució de la probabilitat estimada de vot a l'extrema dreta en funció del gènere, comparant els resultats dels Models 1 i 3. L'objectiu del gràfic és evidenciar com varia l'efecte atribuït al gènere un cop s'incorpora el sexisme modern com a variable explicativa. Per a la seva correcta interpretació, cal observar la magnitud de la diferència entre homes i dones dins de cada model, així com els canvis en els intervals de confiança. Una reducció d'aquesta distància entre gèneres en el Model 3 indicaria que el sexisme modern absorbeix part de l'efecte inicialment atribuït al gènere.

Gràfic 2. Probabilitat estimada de votar a l'extrema dreta segons el gènere amb i sense control pel sexisme modern

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'ESS11 (2023)

En el Model 1, la diferència entre homes i dones és notable: els homes presenten una probabilitat estimada de vot a l'extrema dreta propera al 13%, mentre que entre les dones aquesta se situa entorn de l'11%. Aquesta distància es redueix significativament en el Model 3. En aquest cas, la probabilitat estimada per als homes disminueix lleugerament, mentre que la de les dones augmenta fins al punt que els intervals de confiança s'arriben a solapar. Aquest acostament visual reforça l'evidència estadística que el sexisme modern actua com a mecanisme explicatiu de la bretxa de gènere: un cop controlat aquest factor, l'efecte directe del gènere en el suport a l'extrema dreta desapareix.

4.3. Actituds envers la immigració i vot a l'extrema dreta

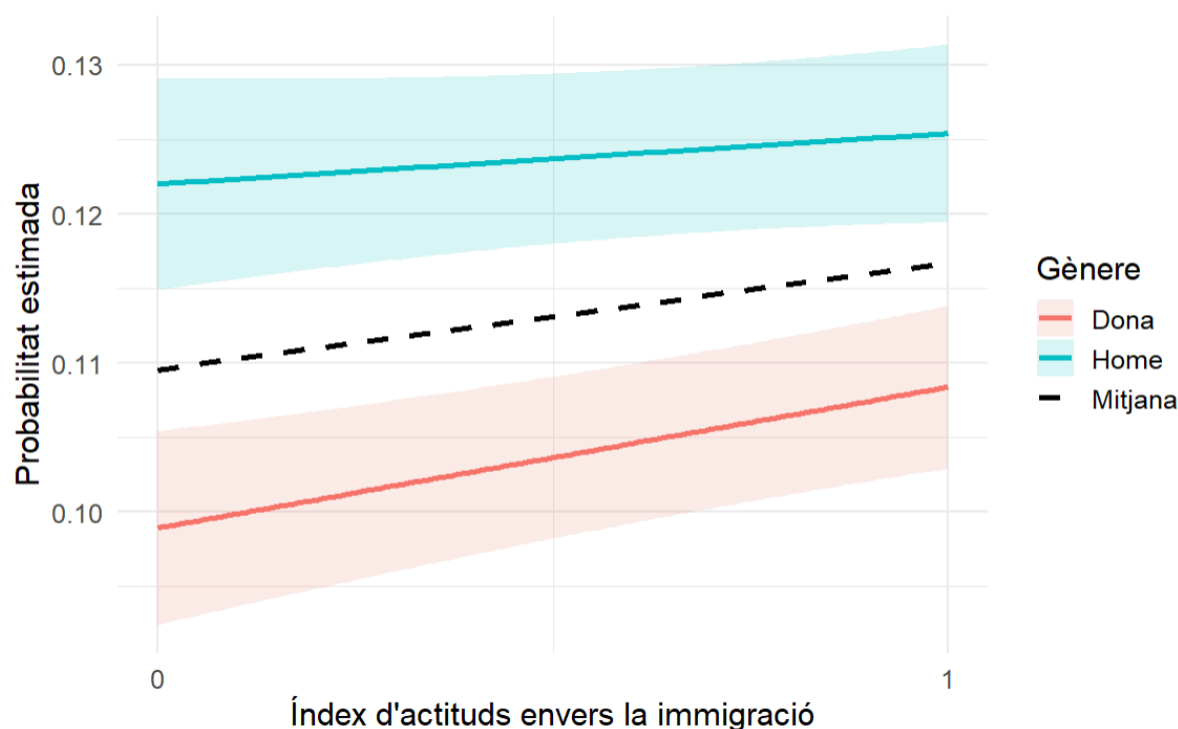
Aquest últim bloc analític explora la Hipòtesi 2, segons la qual les actituds envers la immigració tenen un impacte diferencial en el suport a l'extrema dreta segons el gènere. Tal com assenyala la literatura existent, el rebuig a la immigració és un dels predictors més robustos del vot a la dreta radical populista. No obstant això, diversos estudis han plantejat que aquest efecte podria no operar de manera homogènia entre homes i dones, fins i tot en casos en què els nivells d'hostilitat envers la immigració són similars.

Taula 3. Resultats dels models 4 i 5. Efecte de les actituds envers la immigració i interacció amb el gènere en el suport a l'extrema dreta

	Model 4	Model 5
<i>Variables</i>	<i>Coeficient</i>	<i>Coeficient</i>
Gènere	0.019*** (0.004)	0.023*** (0.005)
Actituds envers immigració	0.007*** (0.002)	0.009*** (0.003)
Edat	-0.000 (0.000)	-0.000 (0.000)
Anys d'educació	-0.006*** (0.000)	-0.006*** (0.000)
Gènere * Actituds envers immigració		-0.006 (0.004)
Constant	0.187*** (0.010)	0.185*** (0.010)
Observacions	26265	26265
R ²	0.007	0.014
Nota:	*p≤0.05; **p≤0.01; ***p≤0.001	

La Taula 3 recull els resultats dels Models 4 i 5. El Model 4 estima la probabilitat de votar a l'extrema dreta a partir de l'índex d'actituds envers la immigració. Els resultats mostren que un augment d'una unitat en l'índex, és a dir, passar d'una actitud completament favorable a una completament hostil, incrementa la probabilitat estimada de suport a l'extrema dreta en 0.7 punts percentuals ($p < 0.001$). El gènere també manté un efecte propi i significatiu (coef. = 0.019, $p < 0.001$), cosa que indica que, quan es mantenen constants la resta de factors, els homes tenen una probabilitat de 1.9 punts percentuals més alta de donar suport a aquests partits en comparació amb les dones. Per tal d'analitzar si aquest efecte varia segons el gènere, el Model 5 incorpora un terme d'interacció entre gènere i actituds envers la immigració. Malgrat que tant el gènere com l'índex d'actituds mantenen coeficients significatius de signe positiu, la interacció entre ambdues variables no resulta estadísticament significativa (coef. = -0.006, $p = 0.126$). Aquest resultat indica que no hi ha evidència empírica que permeti afirmar que l'efecte de les actituds envers la immigració sobre el suport a l'extrema dreta sigui diferent entre homes i dones.

Gràfic 4. Probabilitat estimada del vot a l'extrema dreta segons l'índex d'actituds envers la immigració desagregat per gènere

Font: elaboració pròpia a partir de dades de l'ESS11 (2023)

El Gràfic 4 mostra les prediccions del Model 5, incloent la línia mitjana estimada pel Model 4 com a referència. Visualment, s'observa que les pendents per a homes i dones són molt similars, amb una lleugera diferència a favor d'una pendent més inclinada entre les dones. No obstant això, aquesta divergència visual no té validesa estadística. Per tant, els resultats no donen suport empíric a la Hipòtesi 2, i suggereixen que l'impacte del rebuig a la immigració en el suport a l'extrema dreta opera de manera similar en ambdós sexes.

CONCLUSIONS

Aquest estudi ha abordat l'impacte del sexisme modern en la bretxa de gènere en el suport a l'extrema dreta, a partir d'una perspectiva actitudinal que sovint ha estat desatesa en la literatura. Tot i que les explicacions tradicionals sobre aquesta bretxa s'han centrat principalment en factors composicionals com la classe social, l'ocupació o el nivell educatiu, els resultats obtinguts reforcen la necessitat d'incorporar les actituds de gènere com a variable clau per entendre les diferències en el comportament electoral d'homes i dones.

Les dades mostren que el sexisme modern és una actitud àmpliament estesa entre els homes, i que aquest factor té una capacitat explicativa notable pel que fa a la probabilitat de donar suport a l'extrema dreta. El fet que l'efecte directe del gènere desaparegui quan es controla pel nivell de sexisme (Model 3) suggereix que aquest actua com un mecanisme subjacent fonamental. És a dir, la diferència observada inicialment entre homes i dones no respon tant al fet de ser home, sinó a la major propensió dels homes a compartir valors i actituds sexistes que s'alineen amb el discurs de l'extrema dreta. Aquestes troballes es vinculen amb l'aportació d'Anduiza i Rico (2024), que apunten que les actituds reactives davant el canvi social poden activar el suport a opcions polítiques autoritàries i antimodernes. Aquest enfocament permet matisar el discurs dominant que atribueix la masculinització del vot a l'extrema dreta únicament a patrons ocupacionals o d'educació. Com ja apuntava Hartevelt et al. (2015), aquestes variables tenen una capacitat explicativa limitada, i cal explorar altres dimensions, com la socialització de gènere o els valors culturals. L'evidència empírica aportada per aquest estudi indica que el sexisme modern pot ser un d'aquests factors clau, i reforça la necessitat d'integrar aquesta dimensió en futures recerques.

Pel que fa al segon objectiu del treball, les actituds envers la immigració mostren una associació significativa amb el suport a l'extrema dreta, però amb una magnitud reduïda i, sobretot, sense efectes diferencials per gènere. Aquest resultat, lluny de contradir la literatura existent, l'enriqueix, ja que confirma que el rebuig a la immigració continua sent un predictor important del vot a la dreta radical populista, però no contribueix de forma substancial a explicar la bretxa de gènere. Així doncs, l'aportació del sexisme modern no només és teòricament rellevant, sinó també empíricament contrastada com a variable distintiva.

Aquest treball presenta, tanmateix, algunes limitacions. S'han utilitzat models lineals de probabilitat, que, si bé són útils per la seva simplicitat interpretativa, poden tenir certes limitacions tècniques en l'anàlisi de variables dicotòmiques. A més, el focus s'ha centrat en dues dimensions actitudinals concretes, deixant fora altres possibles explicacions com la religiositat, el conservadorisme moral o l'autolocalització ideològica. Malgrat això, els resultats contribueixen de manera significativa al debat acadèmic sobre gènere i comportament electoral, i obren la porta a futures investigacions que explorin amb més profunditat els mecanismes actitudinals que configuren la bretxa de gènere en la política contemporània.

BIBLIOGRAFIA

- Anduiza, E., & Rico, G. (2024). Sexism and the far-right vote: The individual dynamics of gender backlash. *American Journal of Political Science*, 68(2), 478-493.
- Arzheimer, K., & Carter, E. (2006). Political opportunity structures and right-wing extremist party success. *European Journal of Political Research*, 45(3), 419-443.
- Betz, H. G. (1994). Radical right-wing populism in Western Europe. *Springer*.
- Betz, H. G. (2004). The growing threat of the radical right. In *Right-wing extremism in the twenty-first century* (pp. 85-104). Routledge.
- Blalock Jr, H. M. (1967). Status inconsistency, social mobility, status integration and structural effects. *American Sociological Review*, 790-801.
- Campbell, A. (1960). Surge and decline: A study of electoral change. *Public Opinion Quarterly*, 24(3), 397-418.
- Eatwell, R. (2003). The extreme right in Britain: The long road to 'modernization'. In *Western democracies and the new extreme right challenge* (pp. 80-98). Routledge.
- European Social Survey European Research Infrastructure (ESS ERIC). (2024). *ESS11 integrated file, edition 2.0* [Data set]. Sikt - Norwegian Agency for Shared Services in Education and Research. https://doi.org/10.21338/ess11e02_0
- Givens, T. E. (2004). The radical right gender gap. *Comparative Political Studies*, 37(1), 30-54.
- Glick, P., & Fiske, S. T. (1996). The ambivalence toward men inventory: Differentiating hostile and benevolent beliefs about men. *Psychology of Women Quarterly*, 23(3), 519-536.
- Golder, M. (2003). Explaining variation in the success of extreme right parties in Western Europe. *Comparative Political Studies*, 36(4), 432-466.
- Golder, M. (2016). Far right parties in Europe. *Annual Review of Political Science*, 19(1), 477-497.
- Harteveld, E., Van Der Brug, W., Dahlberg, S., & Kokkonen, A. (2015). The gender gap in populist radical-right voting: Examining the demand side in Western and Eastern Europe. *Patterns of Prejudice*, 49(1-2), 103-134.
- Howell, S. E., & Day, C. L. (2000). Complexities of the gender gap. *Journal of Politics*, 62(3), 858-874.

- Ignazi, P. (1992). The silent counter-revolution: Hypotheses on the emergence of extreme right-wing parties in Europe. *European Journal of Political Research*, 22(1), 3-34.
- Inglehart, R. (1977). Values, objective needs, and subjective satisfaction among western publics. *Comparative Political Studies*, 9(4), 429-458.
- Inglehart, R. (1997). Modernization, postmodernization and changing perceptions of risk. *International Review of Sociology*, 7(3), 449-459.
- Inglehart, R., & Baker, W. E. (2000). Modernization, cultural change, and the persistence of traditional values. *American Sociological Review*, 65(1), 19-51.
- Inglehart, R., & Norris, P. (2003). Rising tide: Gender equality and cultural change around the world. *Cambridge University Press*.
- Ivarsflaten, E. (2008). What unites right-wing populists in Western Europe? Re-examining grievance mobilization models in seven successful cases. *Comparative Political Studies*, 41(1), 3-23.
- Knigge, P. (1998). The ecological correlates of right-wing extremism in Western Europe. *European Journal of Political Research*, 34(2), 249-279.
- Laclau, E. (2005). On populist reason. *Verso*.
- Lipset, S. M. (1959). Some social requisites of democracy: Economic development and political legitimacy. *American Political Science Review*, 53(1), 69-105.
- Lombardo, E. (2018). Gender and Far Right Politics in Europe. Edited by Michaela Köttig, Renate Bitzan, and Andrea Petö. *Politics & Gender*, 14(1), E4.
- Lubbers, M., & Scheepers, P. (2002). French Front National voting: a micro and macro perspective. *Ethnic and Racial Studies*, 25(1), 120-149.
- Lucassen, G., & Lubbers, M. (2012). Who fears what? Explaining far-right-wing preference in Europe by distinguishing perceived cultural and economic ethnic threats. *Comparative Political Studies*, 45(5), 547-574.
- Manow, P., & Emmenegger, P. (2012). Religion and the gender vote gap: Women's changed political preferences from the 1970s to 2010.
- Manza, J., & Brooks, C. (1998). The gender gap in US presidential elections: When? Why? Implications?. *American Journal of Sociology*, 103(5), 1235-1266.
- Mudde, C. (2004). The populist zeitgeist. *Government and Opposition*, 39(4), 541-563.
- Mudde, C. (2007). Populist radical right parties in Europe.

Mudde, C., & Kaltwasser, C. R. (2015). Vox populi or vox masculini? Populism and gender in Northern Europe and South America. *Patterns of Prejudice*, 49(1-2), 16-36.

Norris, P. (2005). Radical right: Voters and parties in the electoral market. *Cambridge University Press*.

Norris, P., & Inglehart, R. (2011). *Sacred and secular: Religion and politics worldwide*. Cambridge University Press.

Rovny, Jan, Ryan Bakker, Liesbet Hooghe, Seth Jolly, Gary Marks, Jonathan Polk, Marco Steenbergen, and Milada Vachudova. *25 Years of Political Party Positions in Europe: The Chapel Hill Expert Survey, 1999-2024*, working paper.

Rydgren, J. (2008). Immigration sceptics, xenophobes or racists? Radical right-wing voting in six West European countries. *European Journal of Political Research*, 47(6), 737-765.

Stockemer, D., Lentz, T., & Mayer, D. (2018). Individual predictors of the radical right-wing vote in Europe: a meta-analysis of articles in peer-reviewed journals (1995–2016). *Government and Opposition*, 53(3), 569-593.

Van der Brug, W., Fennema, M., & Tillie, J. (2000). Anti-immigrant parties in Europe: Ideological or protest vote?. *European Journal of Political Research*, 37(1), 77-102.

Van der Brug, W., Fennema, M., & Tillie, J. (2005). Why some anti-immigrant parties fail and others succeed: A two-step model of aggregate electoral support. *Comparative Political Studies*, 38(5), 537-573.

Verba, S. (1978). *Participation and political equality: A seven-nation comparison*. The University of Chicago Press.

Annexos

Taula A1. Classificació de partits de dreta radical populista als 24 països de l'ESS11 segons CHES 2024

País ESS11	Nom local del(s) partit(s)	Codi ESS11 (B14)
Àustria	Freiheitliche Partei Österreichs (FPÖ)	03
Bèlgica	Vlaams Belang; Vlaams Blok (VB)	06
Croàcia	Domovinski pokret (DPS)	03
Xipre	Ethniko Laiko Metopo (ELAM)	09
Finlàndia	Suomen Puolue; Perussuomalaiset; Perussuomalaiset – Sannfinländarna (PS; P; SP)	08
França	Le Rassemblement National (RN) Reconquête (REC)	08 09
Alemanya	Alternative für Deutschland (AfD)	06
Grècia	Elliniki Lysi (EL) Foní Loyikís (FL) Spartiátes (Spartans)	05 - 06
Hongria	Fidesz – Magyar Polgári Szövetség / Kereszténydemokrata Néppárt (Fidesz) Jobbik Magyarországért Mozgalom (JOBBIK) Mi Hazánk Mozgalom (MHM)	06 - 05
Itàlia	Lega Fratelli d'Italia (FDI)	04 01
Lituània	Nacionalinis susivienijimas (NS)	07
Països Baixos	Partij voor de Vrijheid (PVV) Forum voor Vrijheid en Democratie (FvD)	03 13
Noruega	Fremskrittspartiet (FrP)	08
Polònia	Prawo i Sprawiedliwość (PiS) Konfederacja Wolność i Niepodległość (Konfederacja)	02 05
Portugal	Chega	05
Eslovàquia	Slovenská národná strana (SNS) Hnutie Republika (Republika)	04 -
Eslovènia	Resni.ca	02
Espanya	Vox	03

	Se Acabó La Fiesta (Salf)	-
Suècia	Sverigedemokraterna (SD)	07
Suïssa	Schweizerische Volkspartei – Union Démocratique du Centre (SVP/UDC)	01
	Mouvement Citoyens Genevois (MCG)	15
Regne Unit	Reform UK (REF UK)	08

Font: Chapel Hill Expert Survey (2024)

Taula A2. Preguntes del qüestionari ESS11 sobre actituds envers la immigració.

Pregunta	Escala
B40: <i>"En quina mesura creu que [país] hauria de permetre que persones de la mateixa raça o grup ètnic que la majoria de [persones del país] vinguin a viure aquí?"</i>	Permetre moltes 1 Permetre cap 4
B41: <i>"I què diria de les que són d'una raça o grup ètnic diferent?"</i>	Permetre moltes 1 Permetre cap 4
B42: <i>"I què diria de les que provenen de països pobres de fora d'Europa?"</i>	Permetre moltes 1 Permetre cap 4
B43: <i>"Diria que, en general, per a l'economia de [país], és bo o dolent que gent d'altres països vingui a viure aquí?"</i>	Dolent 0 Bo 10
B44: <i>"Diria que la vida cultural de [país] s'empobreix o s'enriqueix amb la immigració?"</i>	S'empobreix 0 S'enriqueix 10
B45: <i>"L'arribada de persones d'altres països fa que [país] sigui un lloc pitjor o millor per viure?"</i>	Pitjor 0 Millor 10

Font: Qüestionari ESS11 (2023)

Taula A3. Operacionalització de la variable d'actituds envers la immigració. Normalització i inversió de les escales i càlcul d'un índex global.

Pregunta	Escala	Normalització	Inversió
B40 - B42	1 - 4	$X_{norm} = \frac{x - 1}{3}$	No
B43 - B45	0 - 10	$X_{norm} = \frac{x}{10}$	$X_{inv} = 1 - X_{norm}$
$I_R = \frac{\Sigma(B40, B41, B42, B43, B44, B45)}{6}$			

Font: Elaboració pròpia a partir del qüestionari ESS11 (2023)

Taula A4. Preguntes del qüestionari ESS11 sobre actituds de sexisme modern.

Dimensió	Pregunta	Escala
Rols de gènere tradicionals	E15: <i>"Fins a quin punt és bo o dolent per a la vida de les famílies que hi hagi el mateix nombre de dones i homes amb feina remunerada?"</i>	Molt dolent 0 Molt bo 6
	E16: <i>"Fins a quin punt és bo o dolent per a la política que hi hagi igual nombre de dones i homes en càrrecs polítics?"</i>	Molt dolent 0 Molt bo 6
	E17: <i>"Fins a quin punt és bo o dolent per a les empreses que hi hagi igual nombre de dones i homes en càrrecs directius?"</i>	Molt dolent 0 Molt bo 6
	E18: <i>"Fins a quin punt és bo o dolent per a l'economia que homes i dones rebin el mateix salari pel mateix treball?"</i>	Molt dolent 0 Molt bo 6
	E27: <i>"Fins a quin punt està d'acord o en desacord amb que les dones han de ser protegides pels homes?"</i>	Molt d'acord 1 Molt en desacord 5
Rebuig a polítiques de gènere i accions afirmatives	E19: <i>"Fins a quin punt està a favor o en contra de mesures legals per garantir igual nombre de dones i homes al Parlament?"</i>	Molt a favor 1 Molt en contra 5
	E20: <i>"Fins a quin punt està a favor o en contra d'una llei que obligui els dos progenitors a agafar el mateix temps de baixa per tenir cura del nadó?"</i>	Molt a favor 1 Molt en contra 5
	E21: <i>"Fins a quin punt està a favor o en contra d'acomiarar persones que facin comentaris insultants contra dones a la feina?"</i>	Molt a favor 1 Molt en contra 5
	E22: <i>"Fins a quin punt està a favor o en contra de multar empreses que paguin més als homes que a les dones pel mateix treball?"</i>	Molt a favor 1 Molt en contra 5
Rebuig o deslegitimació de les queixes sobre discriminació	E23: <i>"Amb quina freqüència creu que les dones manipulen els homes per obtenir poder?"</i>	Mai 1 Sempre 5
	E24: <i>"Amb quina freqüència creu que les dones s'ofenen amb facilitat?"</i>	Mai 1 Sempre 5
	E26: <i>"Amb quina freqüència creu que les dones exageren quan es queixen d'assetjament sexual a la feina?"</i>	Mai 1 Sempre 5
Negació de la discriminació de gènere	E25: <i>"Amb quina freqüència creu que les dones cobren menys que els homes pel mateix treball?"</i>	Mai 1 Sempre 5

Font: Qüestionari ESS11 (2023)

Taula A5. Operacionalització de la variable d'actituds de sexisme modern. Normalització i inversió de les escales i càlcul d'un índex global.

Dimensió	Pregunta	Escala	Normalització	Inversió	Càlcul subíndex
Rols de gènere tradicionals	E15 - E18	0 - 6	$X_{norm} = 1 - \frac{x}{6}$	$X_{inv} = 1 - X_{norm}$	$I_1 = \frac{\Sigma(E15, E16, E17, E18, E27)}{5}$
	E27	1 - 5	$X_{norm} = \frac{x - 1}{4}$	$X_{inv} = 1 - X_{norm}$	
Rebuig a polítiques de gènere i accions afirmatives	E19 - E22	1 - 5	$X_{norm} = \frac{x - 1}{4}$	No	$I_2 = \frac{\Sigma(E19, E20, E21, E22)}{4}$
Rebuig o deslegitimació de les queixes sobre discriminació	E23 - E24, E26	1 - 5	$X_{norm} = \frac{x - 1}{4}$	No	$I_3 = \frac{\Sigma(E23, E24, E26)}{3}$
Negació de la discriminació de gènere	E25	1 - 5	$X_{norm} = \frac{x - 1}{4}$	$X_{inv} = 1 - X_{norm}$	$I_4 = E25$
$I_{SM} = \frac{I_1 + I_2 + I_3 + I_4}{4}$					

Font: Elaboració pròpia a partir del qüestionari ESS11